

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“ВАЛЮТНЕ РЕГУЛЮВАННЯ”
(для бакалаврів)

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2012

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Особливості розвитку світового господарства на сучасному етапі характеризуються: поглибленням міжнародного поділу праці та спеціалізацією виробництва; інтернаціоналізацією комплексу виробничого відтворення та формуванням інтернаціональної вартості товарів та послуг; розвитком інтеграційних процесів. Внаслідок згаданих тенденцій активізуються міжнародні економічні відносини. Валютні відносини, як складова міжнародних економічних, впливають на якісні перетворення, забезпечують системну збалансованість та економічну рівновагу світогосподарських зв'язків. Саме завдяки ним відбувається трансформація замкнених економічних систем у відкриті, що, в свою чергу, призводить до необхідності формування певних національних принципів валютного регулювання, які б захищали уразливу економіку в процесі інтернаціоналізації, забезпечували умови паритетного обміну тощо.

Метою дисципліни є поглиблене вивчення студентами теорії міжнародних валютних відносин та набуття навичок практичного застосування одержаних знань при здійсненні валютних операцій у зовнішньоекономічній діяльності.

Завдання дисципліни спрямовані на:

- формування розуміння структури валютної системи та функціональних особливостей її складових;
- розуміння форм зовнішньоекономічного фінансування та вміння оцінити їх переваги та недоліки;
- вивчення теорії валютних курсів та факторів, що впливають на них;
- оволодіння технікою проведення валютних операцій;
- засвоєння знань, необхідних при організації і проведенні міжнародних розрахунків;
- розкриття сутності валютного ризику та формування вміння щодо методів його страхування;
- засвоєння принципів діяльності міжнародних фінансових організацій та здатності аналізувати їх вплив на національні економіки;
- засвоєння засад і принципів валютного регулювання України на основі вивчення законодавчо-нормативної бази.

Перший модуль “Методологічні основи функціонування валютної системи” передбачає вивчення особливостей побудови, розвитку,

Підготовлено ст. викладачем кафедри банківської та страхової справи
Н. І. Чередніченко

Затверджено на засіданні кафедри банківської та страхової справи
(протокол № 9 від 19.03.09)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Чередніченко Н. І. Навчальна програма дисципліни “Валютне регулювання” (для бакалаврів) — К.: ДП «Видавничий дім «Персонал», 2012. — 26 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план дисципліни “Валютне регулювання”, зміст дисципліни “Валютне регулювання”, питання для самоконтролю, а також список літератури.

- © Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2012
- © ДП «Видавничий дім «Персонал», 2012

взаємозв'язків та особливостей структурних складових валютної системи. Студенти повинні розуміти загальні тенденції розвитку валютної системи (зокрема, формування інтернаціональної вартості грошей), етапи еволюційних змін валютної системи та вміти охарактеризувати її складові. Засвоєння модуля вимагає: знати суб'єктів валютного ринку, зміст валютних операцій та методів страхування валютних ризиків; розуміння особливостей проведення міжнародних розрахунків та використання методів зовнішньоекономічного фінансування.

Другий модуль “Валютне регулювання в Україні” базується на вивченні нормативно-правової бази, що визначає особливості функціонування валютного ринку України. Студенти повинні знати основні державні органи, що визначають та реалізують політику валютного регулювання; розуміти методи та засоби впливу та контролю за діяльністю суб'єктів валютного ринку України; знати порядок отримання генеральної та індивідуальної ліцензії для проведення операцій на валютному ринку; порядок відкриття рахунків у іноземній валюті (резидентів і нерезидентів); знати порядок надання гарантій Кабінету Міністрів України іноземним кредитором та види кредитування зовнішньоекономічної діяльності; знати види і організаційні форми іноземних інвестицій, передбачених законодавством України; вміти проаналізувати структуру платіжного балансу України; знати чинну систему обліку, звітності та інформаційного забезпечення валютних відносин в Україні, нормативи відкритої та закритої валютної позиції.

Вивчення дисципліни “Валютне регулювання” базується на засвоєнні дисциплін “Макроекономіка”, “Центральний банк та грошово-кредитна політика”, “Ринок фінансових послуг” та “Фінансовий ринок” та пов'язане з вивченням курсу “Банківські операції”.

Навчальна програма з дисципліни “Валютне регулювання” розроблена для студентів напряму підготовки 050 “Економіка і підприємництво” освітньо-кваліфікаційного рівня “бакалавр”.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“ВАЛЮТНЕ РЕГУЛЮВАННЯ”

№ пор.	Назва змістового модуля та теми
	Змістовий модуль I. Методологічні основи функціонування валютної системи
1	Умови розвитку міжнародних валютних відносин. Валютна система
2	Валютний ринок
3	Валютні курси
4	Валютні операції
5	Міжнародні розрахунки
6	Зовнішньоекономічне фінансування
7	Валютний ризик та страхування
8	Міжнародні фінансові організації
	Змістовий модуль II. Валютне регулювання в Україні
9	Державне регулювання валютних операцій
10	Організація торгівлі іноземною валютою і міжнародні розрахунки
11	Кредитування зовнішньоекономічної діяльності
12	Іноземні інвестиції та інвестиції за межі України
13	Платіжний баланс України
Разом годин: 108	

ЗМІСТ
дисципліни
“ВАЛЮТНЕ РЕГУЛЮВАННЯ”

Змістовий модуль I. Методологічні основи функціонування валютної системи

Тема 1. Умови розвитку міжнародних валютних відносин. Валютна система

Міжнародний поділ праці. Міжнародний обмін і торгівля. Інтернаціональна вартість товарів та послуг. Ціноутворення на міжнарод-

них ринках. Структура внутрішніх грошей. Міжнародна валютна ліквідність.

Інтернаціоналізація грошових відносин. Міжнародні грошові потоки. Причини виникнення і функціональне призначення світових грошей, їх роль в умовах інтернаціоналізації валютно-грошових відносин.

Регулювання міжнародних валютних відносин. Міжнародні, регіональні та національні системи валютного регулювання.

Сутність валютної системи. Роль та функції валютної системи. Складові валютної системи: національні валюти, конвертованість валют, курси валют, міжнародні та регіональні розрахункові одиниці, міжнародні та регіональні фінансові організації, валютні ринки, валютне регулювання. Еволюція валютної системи: золотий стандарт, золото-девізний стандарт, Бреттон-Вудська та Ямайська валютні системи.

Сучасна міжнародна валютна система. Європейська валютна система. Особливості та зміст валютного регулювання і валютного контролю.

Валютні цінності: національна та іноземна валюта, платіжні та кредитні засоби, міжнародні розрахункові одиниці, світові гроші. Умовні та безумовні валютні цінності. Міжнародна валютна ліквідність: оцінка загального стану, платоспроможності країн, якісних параметрів. Значення валютної політики держави для підтримки високого рівня валютної ліквідності.

Література: основна [8; 48–59; 53–57; 60; 72; 73];
додаткова [80; 89; 91]

Тема 2. Валютний ринок

Поняття валютного ринку. Світові фінансові потоки і механізми їх обслуговування. Принцип розподілу грошового капіталу у світовій економіці через валютні ринки залежно від очікуваного доходу та ризику. Функції валютного ринку (здійснення міжнародних розрахунків, регулювання валютних курсів, диверсифікація валютних резервів, страхування валютних ризиків, одержання прибутку учасниками валютного ринку, реалізація валютної політики держав і світового співтовариства).

Структурні елементи валютного ринку та їх характеристика (біржовий, позабіржовий, міжбанківський; первинний, вторинний; націо-

нальний, регіональний та світовий). Риси валютного ринку: альтернативність, свобода вибору, мотивація учасників, ризиковий характер, часткова регульованість. Характеристика суб'єктів валютного ринку, їх функції та особливості участі на валютному ринку. Фізичні та юридичні особи, суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності, комерційні банки, валютні біржі, брокерські контори, міжнародні фінансові організації, світові транснаціональні банки, центральні банки.

Поняття “активи валютного ринку”. Їх характеристика (грошові знаки держав, міжнародні розрахункові одиниці, світові гроші, платіжні документи (чеки, векселі, акредитиви, пластикові картки тощо), фондові цінні папери (акції, облігації тощо), монетарні метали). Засоби міжнародних розрахунків, технології та технічне оснащення валютного ринку.

Режими валютного ринку та їх різновиди. Передумови для запровадження та успішної реалізації основних режимів валютного курсу та їх різновидів.

Центри світового (міжнародного) валютного ринку, особливості їх функціонування. Сучасні тенденції розвитку валютного ринку.

Література: основна [8; 48–50; 53; 55; 57; 60–69; 72; 73];
додаткова [76; 80; 89; 91]

Тема 3. Валютні курси

Сутність та функції валютного курсу. Теорія паритету купівельної спроможності: метод розрахунків РРР, який ґрунтується на визначенні співвідношень витрат виробництва; зіставлення рівня цін стандартного набору (за споживчим кошиком) товарів та послуг; метод розрахунків РРР на основі визначення співвідношень ефективних виробничих витрат.

Валютний курс як елемент кількісної теорії грошей. Характеристика видів та режимів валютного курсу.

Фактори, що впливають на валютний курс (стан платіжного балансу, грошова маса, інфляція, рівень облікових та процентних ставок, ВВП та ВНП, кон'юнктурні фактори тощо).

Валютне котирування (пряме і опосередковане котирування, тверде і номінальне, повне). Розрахунок крос-курсу. Фактори, що визначають розмір маржі при котируванні (сума угоди, статус контрагента, ліквідність та кон'юнктура ринку тощо).

Курси засобів платежу в іноземній валюті. Сторони Bid і Offer в котируванні валютних курсів. Фактори, що впливають на розмір маржі при котируванні валютних курсів. Валютна позиція. Конвертованість національної валюти. Види валют за ступенем конвертованості (конвертована, неконвертована, частково конвертована). Критерії.

Вплив курсу національної валюти на участь країни в міжнародних економічних відносинах. Державне регулювання валютного курсу. Форми валютної політики: поточна та довгострокова. Дисконтна та девізна політика. Інструменти реалізації валютної політики (валютна інтервенція, валютний коридор, диверсифікація валютних резервів, девальвація, ревальвація), що використовуються з боку держави.

Складові валютної політики держави та їх взаємозв'язок з монетарною (грошово-кредитною) та фіскальною (податково-бюджетною) політиками.

Офіційний курс національної валюти, його визначення і використання. Політика щодо конвертованості національної валюти.

Література: основна [18; 48–57; 60–64; 68; 69; 72; 73];
додаткова [76; 80; 84; 86; 89; 91]

Тема 4. Валютні операції

Механізм ціноутворення на валютному ринку. Вплив попиту та пропозиції на ціни валютних цінностей. Формула міжнародної ринкової ціни грошового капіталу: реальна ставка, інфляційна надбавка, надбавки за ризик несплати, надбавка за ризик, пов'язаний з терміном боргових зобов'язань, урахування ступеня ліквідності.

Зміст валютної операції, види. Особливості визначення валютних курсів при застосуванні окремих груп валютних операцій. Характеристика основних видів валютних операцій:

- валютні угоди з негайною поставкою (касові, спот): сутність, особливості та умови застосування;
- ф'ючерсні угоди: особливості, розрахунки за ф'ючерсними контрактами, розрахункова палата, поняття і види маржі при торгівлі ф'ючерсними контрактами, види ордерів, стандартність умов ф'ючерсного контракту. Ф'ючерсна ціна та її складові. Базис та зміни ціни.
- опціонні угоди: сутність валютного опціону, ціна опціону, сторони опціонного контракту, організація опціонної торгівлі, стратегія здійснення опціонної угоди.

- форвардні угоди: сутність, методика розрахунку курсу форвард; умови застосування. Різниця між обмінним курсом по касових угодах (спот-курс) та курсом по угодах на певний строк (форвардний курс). Розрахунок премії та дисконту за форвардним курсом: зміст, порядок обчислення.
- операції своп (сутність, види свопів, процентні свопи, умови використання та організація операцій).
- арбітражні та клієнтські конверсійні операції.

Особливості ціноутворення різних видів контрактів. Страхові витрати (hedging costs).

Депозитні операції. Сторони Bid і Offer і розмір маржі в котируванні процентних ставок. Ставка LIBOR. Депозитна позиція і процентний арбітраж. Валютні арбітражні операції. Дні укладення угод, дата валютування та дата закінчення. Дисконтний ринок. Ринок євровалют.

Класичний (фундаментальний) та технічний аналіз спекулятивних операцій на валютних ринках. Складові фундаментального аналізу операцій на валютному ринку (індекс споживчих цін, індекс виробничих цін, рівень безробіття, валовий національний продукт тощо). Аналіз стану ринку та розуміння економічних індикаторів. Тренд та його характеристики. Розриви (GAPF). Побудова графіків. Технічний аналіз. Теорія Доу. Фактори ринків: обсяги операцій, відкриті угоди (open interest). Технічні індикатори.

Література: основна [48–50; 53; 55; 57; 63; 68; 69; 71–74];
додаткова [76; 80; 89; 91]

Тема 5. Міжнародні розрахунки

Зовнішньоторговельні контракти та їх форми. Валютно-фінансові умови зовнішньоекономічних угод. Форми міжнародних розрахунків.

Здійснення міжнародних розрахунків за допомогою акредитивів. Уніфіковані правила і звичаї для документарних акредитивів. Зміст, особливості та види акредитивів. Обов'язки і відповідальність по акредитивах. Застосування в міжнародних розрахунках операцій інкасо. Уніфіковані правила по інкасо. Зобов'язання і відповідальність учасників інкасації. Представлення, платіж, акцент, протест та повідомлення про інкасо. Процент, комісія по інкасо.

Міжнародні розрахунки банківськими переказами: визначення, умови застосування і виконання платежів. Форми передачі платіжних доручень, заява на переказ.

Міжнародні правила розрахунків чеками. Вексельна форма міжнародних розрахунків. Пластикові картки в міжнародних розрахунках.

Банківські гарантії як інструмент управління ризиками в міжнародних розрахунках. Уніфіковані міжнародні правила з договірних гарантій. Кореспондентські відносини між банками. Відповідальність за порушення міжнародних грошових зобов'язань.

Література: основна [41–47; 49; 53; 54–60; 64; 65; 67–73];
додаткова [76; 77; 81; 83; 85; 88; 89; 91]

Тема 6. Зовнішньоекономічне фінансування

Основні положення, фази і форми зовнішньоекономічного фінансування. Термін фінансування як фактор, що визначає його метод.

Короткотермінове фінансування (фінансування оборотного капіталу). Способи короткострокового зовнішньоекономічного фінансування (незабезпечений овердрафт, аванси під інкасо, облік векселів (чеків) банком, послуги по документарному акредитиву, акцептні кредитні лінії, міжнародний факторинг, послуги експортних фінансових компаній).

Середнє і довгострокове фінансування. Кредитування зовнішньої торгівлі: міжнародний комерційний кредит, банківські експортні та імпорتنі кредити, державне кредитування експорту та імпорту, кредитування під урядові гарантії, кредити міжнародних фінансових організацій.

Державна фінансова підтримка національного експорту. Страхування експортних кредитів. Причини виникнення і роль експортних фінансових компаній у зовнішньоекономічній діяльності.

Література: основна [1; 8; 9; 49; 52–65; 67–69; 72];
додаткова [76; 78; 81; 83–86; 88; 89; 91]

Тема 7. Валютний ризик та страхування

Поняття валютний ризик. Типи валютного ризику: ризик валютних операцій, ризик перерахунків, конкурентно-валютний ризик у зовнішньоекономічній діяльності.

Система управління валютним ризиком. Характеристика етапів управління валютним ризиком: аналіз ринку і прогнозування валютних курсів, оцінка валютного ризику, методи і механізми запобігання наслідків ризиків. Характеристика методів валютного страхування: обліково-статистичні інструменти підприємств по управлінню валютним ризиком; здійснення комерційних операцій на основі термінових угод форвардного типу, надання гарантій, застосування валютних опціонів, методи страхування з використанням валютних свопів, застосування розрахунків у колективних одиницях тощо.

Заходи страхування валютних ризиків: банківські, біржові, комерційні. Рівні страхування валютних ризиків у зовнішньоекономічній діяльності: транснаціональний (регіональний), державний, міжфірмовий. Методи валютного страхування зовнішньоекономічної діяльності підприємств.

Зміст золотовалютних резервів. Особливості використання їх для державного регулювання валютного ринку, стану національної грошової одиниці. Валютна структура золотовалютного резерву. Номінальна та реальна вартість золотовалютних резервів. Підходи до визначення валютної структури резервів: трансакційний, портфельний, обережний.

Література: основна [29; 48; 49; 53; 55; 67; 71–74];
додаткова [76; 81; 84; 86]

Тема 8. Міжнародні фінансові організації

Загальна характеристика міжнародних фінансових організацій. Організації системи ООН. Регіональні банки розвитку. Банк міжнародних розрахунків. Паризький і Лондонський клуби. Міжнародний валютний фонд. Держави-члени Фонду та їх квоти. Органи управління; джерела формування ресурсів Фонду та їх використання. Група Світового банку. Валютно-кредитні та фінансові організації європейських країн. Європейський банк реконструкції та розвитку.

Участь України в міжнародних фінансових організаціях. Діяльність міжнародних фінансових організацій в Україні. Ефективність міжнародної фінансової допомоги розвитку України. Критерії вибору і умови фінансування міжнародними фінансовими організаціями резидентів України.

Література: основна [49; 55; 57; 60; 65; 72; 73];
додаткова [76; 78; 79; 82; 89–91]

Змістовий модуль II. Валютне регулювання в Україні

Тема 9. Державне регулювання валютних операцій

Види, суб'єкти і принципи зовнішньоекономічної діяльності та здійснення валютних операцій. Валютна політика. Органи державного регулювання в сфері валютного регулювання та контролю та їх функції. Розподіл функцій в системі державного валютного регулювання та контролю.

Ліцензування валютних операцій. Об'єкти та порядок надання ліцензій. Генеральні та індивідуальні ліцензії.

Правила страхування, відповідальність, санкції та порядок вирішення спорів у міжнародних фінансових стосунках. Діюча система обліку, звітності та інформаційне забезпечення міжнародних валютних відносин. Валютне законодавство України.

Література: основна [1; 8; 19; 20; 34; 49; 53; 67; 68; 69; 71–73];
додаткова [76; 84; 86]

Тема 10. Організація торгівлі іноземною валютою і міжнародні розрахунки

Валюта міжнародних розрахунків. Класифікація іноземних валют. Порядок використання іноземної валюти як засобу платежу на території України. Причини обмеження використання іноземної валюти як засобу платежу на території України.

Структура міжбанківського валютного ринку (позабіржовий та біржовий). Організація торгів на валютних біржах. Ринок готівкової іноземної валюти. Пункти обміну іноземної валюти для населення. Операції з купівлі-продажу безготівкових валют. Конверсійні операції з іноземною валютою.

Організація кореспондентських відносин з іноземними банками.

Порядок відкриття та ведення рахунків у іноземній валюті. Рахунки резидентів і нерезидентів України. Порядок здійснення розрахунків у іноземній валюті. Типові платіжні умови зовнішньоекономічних договорів. Розрахунки за операціями з давальницькою сировиною. Вимоги до термінів розрахунків.

Література: основна [3; 8; 16; 17; 18; 31; 32; 33; 35; 37; 38];
додаткова [81; 84; 86]

Тема 11. Кредитування зовнішньоекономічної діяльності

Види кредитування зовнішньоекономічної діяльності відповідно до законодавства України.

Порядок кредитування за рахунок коштів, залучених резидентами на умовах валютної самоокупності під відповідальність позичальника. Особливості кредитування під гарантію Кабінету Міністрів. Порядок надання гарантій.

Порядок кредитування за рахунок коштів, залучених Кабінетом Міністрів з погашенням на умовах валютної самоокупності проекту. Особливості кредитування за рахунок державного бюджету.

Порядок залучення та пріоритетні напрями використання кредитів в іноземній валюті від іноземних кредиторів під гарантію Уряду України. Порядок підготовки і реалізації проектів розвитку економіки України, що підтримуються міжнародними фінансовими організаціями. Порядок розрахунку за імпортними лізинговими операціями.

Література: основна [9; 24; 29; 55; 59; 68; 69; 72; 73];
додаткова [84; 86; 89; 91]

Тема 12. Іноземні інвестиції та інвестиції за межі України

Діючий в Україні режим іноземного інвестування. Види і форми іноземних інвестицій.

Організаційні форми залучення інвестицій. Умови господарської діяльності іноземних інвесторів на території України. Стан іноземного інвестування в економіку України.

Порядок інвестування майнових цінностей резидентами за межі України. Мета інвестицій, форми, порядок ліцензування та декларування.

Література: основна [4; 11; 12; 20; 21; 28; 30; 35; 49; 55; 56–61; 67; 68–70];
додаткова [76; 88; 89; 91]

Тема 13. Платіжний баланс України

Платіжний баланс і його роль у валютно-фінансових відносинах країн. Структура платіжного балансу (рахунок поточних операцій, торговий баланс, баланс послуг, баланс некомерційних операцій, рахунок операцій з капіталом та фінансових операцій, резервні активи, загальне сальдо платіжного балансу) держави і зміст його статей. Інформаційна база і порядок складання платіжного балансу.

Аналіз платіжного балансу. Аналіз загального сальдо платіжного балансу України. Аналіз рахунку поточних операцій. Аналіз торговельного балансу держави. Аналіз рахунку операцій з капіталом та

фінансових операцій. Коригування платіжного балансу. Методи і практика регулювання платіжного балансу України.

Вплив дефіциту платіжного балансу держави на курс національної валюти. Політика держави щодо зменшення дефіциту платіжного балансу. Динаміка сальдо платіжного балансу України та її вплив на економічний стан держави. Аналіз платіжного балансу України.

Література: основна [50; 53; 55; 57; 73];
додаткова [87; 88]

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Зміст інтернаціоналізації грошових відносин. Співвідношення національної та інтернаціональної вартості виробництва. Механізм реалізації інтернаціональної вартості товару.
2. Причини виникнення і функціональне призначення світових грошей, їх роль в умовах інтернаціоналізації валютно-грошових відносин.
3. Зміст “валютної цінності”. Відмінності умовних та безумовних.
4. Рівні валютної системи. Складові національної, регіональної, світової валютних систем.
5. Характеристика етапів еволюції світової валютної системи:
  - Золотовалютний стандарт;
  - Бреттон-Вудська система;
  - Ямайська валютна система.
9. Структурні елементи валютного ринку та їх характеристика (біржовий, позабіржовий, міжбанківський; первинний, вторинний; національний, регіональний та світовий).
10. Активи валютного ринку: зміст та їх характеристика (грошові знаки держав, міжнародні розрахункові одиниці, світові гроші, платіжні документи (чеки, векселі, акредитиви, пластикові картки тощо), фондові цінні папери (акції, облігації тощо), монетарні метали).
11. Функції валютного ринку (здійснення міжнародних розрахунків, регулювання валютних курсів, диверсифікація валютних резервів, страхування валютних ризиків, одержання прибутку учасниками валютного ринку, реалізація валютної політики держав і світового співтовариства).
12. Характеристика суб'єктів валютного ринку, їх функції та особливості участі на валютному ринку.

13. Режими валютного ринку та їх різновиди. Передумови для запровадження та успішної реалізації основних режимів валютного курсу та їх різновидів.
14. Теорія паритету купівельної спроможності. Методи визначення паритету:
  - а) метод розрахунків PPP, оснований на визначенні співвідношень витрат виробництва;
  - б) зіставлення рівня цін стандартного набору (за споживчим кошиком) товарів та послуг;
  - в) метод розрахунків PPP на основі визначення співвідношень ефективних виробничих витрат.
22. Фактори, що впливають на валютний курс (стан платіжного балансу, грошова маса, інфляція, рівень облікових та процентних ставок, ВВП та ВНП, кон'юнктурні фактори тощо).
23. Характеристики видів та режимів валютного курсу.
24. Види валют за ступенем конвертованості (конвертована, неконвертована, частково конвертована). Критерії.
25. Валютне котирування (пряме і опосередковане котирування, тверде і номінальне, повне). Фактори, що визначають розмір маржі при котируванні (сума угоди, статус контрагента, ліквідність та кон'юнктура ринку тощо).
26. Валютна позиція: сутність; відкрита та закрита, довга й коротка. Нормативи валютної позиції в національному законодавстві.
27. Заходи впливу на валютний курс держави та окремих суб'єктів валютних ринків, механізми їх реалізації.
28. Складові валютної політики держави та їх взаємозв'язок з монетарною (грошово-кредитною) та фіскальною (податково-бюджетною) політиками.
29. Надайте характеристику поточних конверсійних операцій. Валютні угоди з негайною поставкою (касові, спот): сутність, особливості та умови застосування.
30. Ф'ючерсні валютні угоди: сутність, розрахунки та умови застосування. Ф'ючерсна ціна та її складові. Базис та зміни ціни.
31. Опціонні валютні угоди: види, сутність, розрахунки та умови застосування (ціна опціону, сторони опціонного контракту, організація опціонної торгівлі, стратегія здійснення опціонної угоди).
32. Форвардні валютні угоди: сутність, методика обчислення курсу “форвард”, основні параметри, особливості, розрахунки та умо-

- ви застосування. Розрахунок премії та дисконту за форвардним курсом: зміст, порядок обчислення.
33. Надайте характеристику таким видам валютних операцій: операції своп (сутність, види свопів, процентні свопи, умови використання та організація операцій). Депорт та репорт.
  34. Валютний арбітраж: види, особливості реалізації та оцінка обсягів прибутків та збитків.
  35. Складові фундаментального аналізу на валютному ринку (індекс споживчих цін, індекс виробничих цін, рівень безробіття, валовий національний продукт тощо). Методи фундаментального аналізу.
  36. Методи технічного аналізу валютного ринку.
  37. Особливості функціонування ринку FOREX. Характеристики маржинальної торгівлі.
  38. Депозитні операції на валютному ринку.
  39. Міжнародні правила розрахунків чеками. Складання і форма чека. Передача, аваль пред'явлення і платіж при застосуванні чеків.
  40. Застосування колективних грошових одиниць при міжнародних розрахунках як засіб ефективного страхування валютних ризиків.
  41. Зміст золотовалютних резервів. Особливості використання їх для державного регулювання валютного ринку, стану національної грошової одиниці.
  42. Зміст валютних ризиків та їх класифікація.
  43. Характеристика етапів управління валютним ризиком.
  44. Характеристика методів валютного страхування: здійснення комерційних операцій на основі термінових угод форвардного типу, надання гарантій, застосування валютних опціонів, методи страхування з використанням валютних свопів, застосування розрахунків у колективних одиницях тощо.
  45. Сутність обліково-статистичних інструментів підприємств щодо управління валютними ризиками.
  46. Вексельна форма міжнародних розрахунків: сутність, особливості, правила складання і використання міжнародних векселів.
  47. Здійснення операцій "інкасо" в міжнародних розрахунках: види, сутність, особливості, розрахунки та правила використання операцій "інкасо".
  48. Здійснення міжнародних розрахунків за допомогою акредитивів. Види, сутність, особливості та правила використання міжнародних акредитивів, відповідальність по акредитивах.
  49. Роль банківських гарантій як інструмента страхування ризиків в міжнародних розрахунках.
  50. Порядок використання іноземної валюти як засобу платежу на території України.
  51. Порядок визначення і використання курсу гривні.
  52. Організація позабіржового та біржового міжбанківського валютного ринку в Україні.
  53. Правила здійснення операцій по купівлі та продажу іноземної валюти на Українській міжбанківській валютній біржі.
  54. Типові платіжні умови зовнішньоекономічних договорів.
  55. Порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності України.
  56. Шляхи запобігання центральним банком девальвації національної валюти.
  57. Ліцензування валютних операцій. Об'єкти та порядок надання ліцензій. Генеральні та індивідуальні ліцензії.
  58. Органи державного регулювання у сфері валютного регулювання і контролю та їх функції.
  59. Характеристика організацій Групи Світового банку:
    - а) Міжнародний банк реконструкції і розвитку;
    - б) Міжнародна асоціація розвитку;
    - в) Міжнародна фінансова корпорація;
    - г) Багатостороннє агентство гарантування інвестицій.
  60. Заходи державного регулювання стану платіжного балансу. Методи і практика регулювання платіжного балансу України.
  61. Структура платіжного балансу (рахунок поточних операцій, торговий баланс, баланс послуг, баланс некомерційних операцій, рахунок операцій з капіталом та фінансових операцій, резервні активи, загальне сальдо платіжного балансу) держави і зміст його статей.
  62. Порядок реєстрації та одержання резидентами України кредитів в іноземній валюті від іноземних кредиторів.
  63. Порядок підготовки і реалізації проектів розвитку економіки України, які підтримуються міжнародними фінансовими організаціями.

64. Порядок надання гарантій Кабінету Міністрів України для забезпечення обов'язків юридичних осіб — резидентів щодо погашення іноземних кредитів.
65. Банківське кредитування експортних операцій. Засоби довгострокового експортного кредитування.
66. Порядок відкриття та ведення рахунків у іноземній валюті. Рахунки резидентів і нерезидентів України. Типи рахунків.
67. Порядок організації роботи пунктів обміну валют.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правова

1. Закон України “Про зовнішньоекономічну діяльність”. Прийнятий ВР України 16 квітня 1991 р. // Зб. “Закони України”. Інститут законодавства. — Т.2. — К.,1996. — С.1–39.
2. Закон України “Про міжнародний комерційний арбітраж” від 24.02.94 р. № 4002-ХІІ.
3. Закон України “Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті” від 23.09.94 р. № 185/94-ВР.
4. Закон України “Про режим іноземного інвестування” від 19.03.96 р. № 93/96-ВР.
5. Указ Президента України “Про інвестування майнових цінностей резидентами за межами України” від 13.09.95 р. № 839.
6. Закон України “Про платіжні системи та переказ грошей в Україні” від 05.04.01 р. № 2346-ІІІ // Урядовий кур'єр. — 2001. — 16 трав.
7. Декрет КМУ “Про систему валютного регулювання і валютного контролю” від 19.02.93 р. № 15–93.
8. Постанова КМУ “Порядок віднесення операцій резидентів у разі провадження ними зовнішньоекономічної діяльності до договорів виробничої кооперації, консигнації, комплексного будівництва, оперативного та фінансового лізингу, поставки складних технічних виробів і товарів спеціального призначення від 30.03.02 р. № 445.
9. Постанова КМУ та НБУ “Про типові платіжні умови зовнішньоекономічних договорів (контрактів) і типові форми захисних застережень до зовнішньоекономічних договорів (контрактів), які передбачають розрахунки в іноземній валюті” від 21.06.95 р. № 444–95-п.
10. Постанова КМУ “Положення про порядок державної реєстрації договорів (контрактів) про спільну інвестиційну діяльність за участю іноземного інвестора” від 30.01.97 р. № 112.
11. Постанова КМУ “Порядок підготовки та реалізації проектів економічного і соціального розвитку України, які підтримуються міжнародними фінансовими організаціями”, від 10.10.01 р. № 1317
12. Постанова КМУ “Про заходи щодо забезпечення контролю за зовнішньоекономічною діяльністю та валютного контролю” від 26.12.95 р. № 1044.
13. Положення “Про порядок залучення іноземних кредитів та надання гарантій Кабінету Міністрів України для забезпечення зобов'язань юридичних осіб резидентів щодо їх погашення”, Затв. Постановою КМ України від 31.03.04 р. № 414.
14. Положення “Про здійснення уповноваженими банками операцій з банківськими металами”. Затв. постановою Правління НБУ від 06.08.03 р. № 325.
15. Положення “Про порядок здійснення уповноваженими банками операцій за документарними акредитивами в розрахунках за зовнішньоекономічними операціями”. Затв. постановою Правління НБУ від 03.12.03 р. № 514.
16. Положення “Про порядок здійснення банками операцій з векселями в національній валюті на території України”. Затв. постановою Правління НБУ від 16.12.02 р. № 508.
17. Положення про встановлення офіційного курсу гривні до іноземних валют та курсу банківських металів. Затв. постановою Правління НБУ від 12.11.03 р. № 496. Зареєстр. в МЮ України 27.11.03 р. за № 1094/8415.
18. Положення про порядок видачі Національним банком України індивідуальних ліцензій на використання іноземної валюти на території України як засобу платежу. Затв. Постановою НБУ від 14.10.04 р. № 483. Зареєстр. МЮ України 09.11.04 р. № 1429/10028.
19. Положення про порядок видачі Національним банком України індивідуальних ліцензій на розміщення резидентами (юридичними та фізичними особами) валютних цінностей на рахунках за межами України. Затв. Постановою НБУ від 14.10.04 р. № 485. Зареєстр. МЮ України 05.11.04 р. № 1413/10012.

20. *Положення* про порядок іноземного інвестування в Україну. Затв. постановою Правління НБУ від 10.08.05 р. № 280. Зареєстр. в МЮ України 29.08.05 р. за № 947/1122.
21. *Положення* про відкриття та функціонування кореспондентських рахунків банків — резидентів та нерезидентів в іноземній валюті та кореспондентських рахунків банків-нерезидентів у гривнях. Затв. постановою Правління НБУ від 26.03.98 р. № 118.
22. *Положення* про порядок видачі резидентам індивідуальних ліцензій Національного банку України на переказування іноземної валюти за межі України з метою оплати валютних цінностей. Затв. постановою Правління НБУ від 29.01.2003 р. № 36. Зареєстр. в МЮ України 05.02.03 р. за № 90/7411.
23. *Положення* про порядок отримання резидентами кредитів, позик в іноземній валюті від нерезидентів і надання резидентами позик в іноземній валюті нерезидентам. Затв. постановою Правління НБУ № 270 від 17.06.04 р. Зареєстр. в МЮ України 15.07.04 р. № 885/9484.
24. *Положення* про валютний контроль. Затв. постановою НБУ від 08.02.2000 р. № 49. Зареєстр. в МЮ України 04.04.2000 р. № 209/4430.
25. *Положення* про оформлення та подання клієнтами платіжних доручень в іноземній валюті, заяв про купівлю або продаж іноземної валюти до уповноважених банків і інших фінансових установ та порядок їх виконання. Затв. постановою Правління НБУ від 05.03.03 р. № 103.
26. *Положення* про порядок емісії платіжних карток і здійснення операцій з їх застосуванням. Затв. постановою Правління НБУ № 137 від 19.04.05 р. Зареєстр. в МЮ України 19.05.05 р. № 543/10823.
27. *Положення* про порядок видачі Національним банком України індивідуальних ліцензій на розміщення резидентами (юридичними та фізичними особами) валютних цінностей на рахунках за межами України. Затв. постановою Правління НБУ № 485 від 14.10.04 р. Зареєстр. в МЮ України 05.11.04 р. № 1413/10012.
28. *Положення* про запровадження обов'язкового резервування коштів за валютними операціями, пов'язаними із залученням резидентами кредитів, позик в іноземній валюті від нерезидентів. Затв. постановою Правління НБУ № 291 від 12.08.05 р. Зареєстр. в МЮ України 31.08.05 р. № 967/11247.
29. *Положення* про порядок видачі разових (індивідуальних) ліцензій суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності. Наказ Мін-економіки України від 17.04.2000 р. № 47. Зареєстр. в МЮ України 05.05.2000 р. № 259/4480.
30. *Інструкція* про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах. Затв. постановою Правління НБУ № 492 від 12.11.03 р. Зареєстр. в МЮ України 17.12.03 р. № 1172/8493.
31. *Інструкція* з організації перевезення валютних цінностей та інкасації коштів у банківських установах України. Затв. постановою Правління НБУ № 45 від 14.02.07 р. Зареєстр. в МЮ України 03.03.07 р. № 181/13448.
32. *Інструкція* про порядок організації та здійснення валютно-обмінних операцій на території України. Затв. постановою Правління НБУ № 502 від 12.12.02 р. Зареєстр. в МЮ України 14.01.03 р. № 21/7342.
33. *Інструкція* про порядок регулювання діяльності банків в Україні. Затв. постановою Правління НБУ № 368 від 28.08.01 р. Зареєстр. в МЮ України 26.09.01 р. № 841/6032.
34. *Інструкція* про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах. Постанова НБУ від 12.11.03 р. № 492. Зареєстр. в МЮ України 17.12.03 р. № 1172/8493.
35. *Рішення* РНБО “Про заходи щодо запобігання непродуктивному відпливу капіталів за межі України” від 16.02.2007 р.
36. *Правила* використання готівкової іноземної валюти на території України. Затв. постановою Правління НБУ 30.05.07 р. № 200. Зареєстр. МЮ України 18.06.07 р. № 656/13923.
37. *Правила* проведення Торговельної сесії та здійснення окремих операцій, пов'язаних з купівлею-продажем іноземних валют та банківських металів. Затв. постановою Правління НБУ № 281 від 10.08.05 р. Зареєстр. в МЮ України 29.08.05 р. № 951/11231.
38. *Правила* здійснення операцій на міжбанківському валютно-му ринку України. Затв. постановою Правління НБУ від 18.03.99 р. № 127.

39. *Правила* торгівлі іноземною валютою. Постанова НБУ від 10.08.05 р. № 281. Зареєстр. в МЮ України 29.08.05 р. № 950/11230.
40. *Тимчасові заходи* і рішення щодо міжнародних електронних кредитних переказів у євро в межах Європейський Союз/Європейська економічна зона (EU/EEA), Національний банк, Європейський Союз; Міжнародний документ, Лист від 09.02.06 р. № 25–111/359–1493.
41. *Одноманітний закон* про чеки. Додаток до Женевської конвенції 1931 р.
42. *Уніфіковані правила* та звичаї для документарних акредитивів. Редакція 1993 р. Публікація Міжнародної Торгової Палати № 500.
43. *Уніфіковані правила* по інкасо. Редакція 1978. Публікація Міжнародної Торгової Палати № 322.
44. *Положення* про переказний та простий вексель. Міжнародна конвенція про векселі. Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України і Національного банку України від 10 вересня 1992 р. № 528.
45. *Уніфіковані правила* по договірних гарантіях. Редакція 1978 р. Публікація Міжнародної Торгової Палати № 325.

Основна

46. *Брігхем Є.* Основи фінансового менеджменту: Пер. з англ. — К.: Молодь, 1997. — 1000 с. Розділ 22. Фінансовий менеджмент в багатонаціональних компаніях.
47. *Бездітко Ю. М.* Валютне регулювання: Навч. посіб. — Херсон: Олді-Плюс, 2004.
48. *Валютный рынок* и валютное регулирование: Учебн. пособие / Под ред. И. Н. Платонова. — М.: Изд. БЕК, 1996. — 475 с.
49. *Гальчинський А. С.* Сучасна валютна система. — К: LIBRA, 1993. — 96 с.
50. *Гальчинський А. С.* Теорія грошей: Навч. посіб. — К: Основи, 1996. — 413 с.
51. *Дэниелс Джон Д., Радеба Ли Х.* Международный бизнес: внешняя среда и деловые операции: Пер. с англ. — М.: Дело ЛТД, 1994. — 784 с. Часть 4. Мировая финансовая среда. — С. 223–324.

52. *Кравченко Л. М., Шапошников О. О.* Валютне регулювання і валютний контроль: Навч. посіб. — К.: КНТЕУ, 2001.
53. *Международная торговля*: Финансовые операции, страховые и другие услуги: Пер. с англ. — К: Торгово-издательское бюро. ВНУ, 1994. — 480 с.
54. *Міжнародні валютно-кредитні відносини*: Підручник / А. С. Філіпенко, В. І. Мазуренко, В. Д. Сікора та ін.; За ред. А. С. Філіпенко. — К.: Либідь, 1997.
55. *Міжнародні фінанси*: Підручник / О. І. Рогач, А. С. Філіпенко, Т. С. Шеремет та ін.; За ред. О. І. Рогач. — К., 2003.
56. *Международные валютно-кредитные и финансовые отношения*: Учебник / Под ред. Л. Н. Красавиной. — М.: Финансы и статистика, 1994. — 592 с.
57. *Международные торговые и финансовые обычаи* / Под ред. С. И. Кумок. — М.: МФО, 1995. — 224 с.
58. *Новицький В. Є.* Міжнародна економічна діяльність України: Підручник. — К., 2003.
59. *Лебро М.* Международные экономические, валютные и финансовые отношения: Пер. с франц. М.: Прогресс, 1994. — 496 с.
60. *Петрашко Л. П.* Валютні операції: Навч. посіб. — К.: КНЕУ, 2001.
61. *Румянцев А. П., Климко Г. Н., Рокоча В. В., Савчук В. І., Дідівський М. І.* Міжнародна економіка: Підручник /А. П. Румянцев (ред.). — К., 2003.
62. *Суторміна В. М., Федосов В. М., Рязанова Н. С.* Фінанси зарубіжних корпорацій: Навч. посіб. — К.: Либідь, 1993. — 247 с.
63. *Смолянська О. Ю.* Фінансовий ринок: Навч. посіб. — К.: Центр навчальної літератури, 2005.
64. *Тесля П. Н.* Международные финансовые рынки. — Новосибирск: Экор, 1995. — 224.
65. *Фишер С., Дорнбуш Р. Шмалензи Р.* Экономика: Пер. с англ. — М.: Дело ЛТД, 1993.
66. *Управління зовнішньоекономічною діяльністю*: Навч. посіб. / Під заг. ред. А. І. Кредісова; Пер. з рос. Н. Кіт, К. Серажим. — 2-ге вид., випр. і доп. — К.: Віра-Р; Альтпрес, 2002. — 552 с.
67. *Ходаківська В. П., Беляев В. В.* Ринок фінансових послуг: теорія і практика. — К., 2001.

68. *Ходаківська В. П., Данілов О. Д.* Ринок фінансових послуг: Навч. посіб. — Ірпінь: Академія ДПС України, 2001.
69. *Хэррис Дж. М.* Международные финансы / Пер. с англ. — М.: Филинъ, 1996. — С. 296.
70. *Шарова Т.* Управление валютными рисками. — К., 1994. — 198 с.
71. *Шелудько В. М.* Фінансовий ринок: Навч. посіб. — К.: Знання-Прес, 2002.
72. *Ющенко В. А., Міщенко В. І.* Валютне регулювання: Навч. посіб. — К.: Знання, 1999. — 359 с.
73. *Ющенко В. А., Міщенко В. І.* Управління валютними ризиками: Навч. посібник. — К.: Знання, 1998. — 444 с.

Додаткова

74. *Бюлетень законодавства і юридичної практики України.* — 2001. — № 7. Правове регулювання зовнішньоекономічних відносин. — К., 2001. — 416 с.
75. *Внукова Н. М.* Ринок фінансових послуг: Навч.-метод. посіб. — Х.: ІНЖЕК, 2004. — 276 с.
76. *Международные правила расчетов: Сб. нормат. док. Национальный банк Украины.* — К.: РПО “Полиграфкнига”, 1993.
77. *Киреев А. П.* Международная экономика: Учеб. пособие для вузов. Ч.1: Международная микроэкономика: движение товаров и факторов производства. — М., 2000
78. *Ковалевський В. В., Козак Ю. Г., Грищенко С. Г. Новицький В. М., Макогон Ю. В.* Міжнародні організації: Навч. посіб. / За ред. Ковалевського В. В., Козак Ю. Г. — Одеса, 2001.
79. *Кругман П. Р., Обстфельд М.* Международная экономика. Теория и политика: Учебник для вузов. — М., 1997.
80. *Мілай А. О.* Кредитно-розрахункові операції: Навч. посіб. — К.: МАУП, 2004.
81. *Міжнародне фінансове співробітництво. Основні шляхи зовнішньоторговельного фінансування: Матеріали міжнар. семінару. Українська академія зовнішньої торгівлі.* Київ, 3 — 5 черв. 1997 р.
82. *Мировая экономика. Экономика зарубежных стран: Учебник / Под ред. В. П. Колесова, М. Н. Осъмовой.* — М., 2000.

83. *Мороз А. М., Савлук М. І., Пудовкіна М. Ф.* Банківські операції. — К.: КНЕУ, 2003.
84. *Найман Э. Л.* Малая энциклопедия трейдера. — К: Альфа капитал: Логос, 1997. — 236 с.
85. *Петрук О. М.* Банківська справа: Навч. посіб. / За ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. — К.: Кондор, 2004. — 461 с.
86. *Рибай О. В.* Шляхи вдосконалення валютного регулювання в Україні // Соціально-економічні дослідження в перехідний період. — Львів, 2000. — № 17. — С. 156–160.
87. *Рут Ф. Р., Філіпенко А.* Міжнародна торгівля та інвестиції: Пер. з англ. — К.: Основи, 1998.
88. *Світова економіка: Підручник/ А. С. Філіпенко, О. І. Рогач, О. І. Шнирков та ін. К., 2000.*
89. *Циганкова Т. М., Гордєєва Т. Ф.* Міжнародні організації: Навч. посібник. 2-ге вид., перероб. і доп. — К., 2001.
90. *Шевчук В. О.* Міжнародна економіка: теорія і практика. Львів, 2003.

Довідково-інформаційні системи

91. [http // www. minfin. gov. ua](http://www.minfin.gov.ua) — сайт Міністерства фінансів України
92. [http // www. rada. gov. ua](http://www.rada.gov.ua). — Правова система Верховної Ради України
93. [http // www. bank. gov. ua](http://www.bank.gov.ua). — Сторінка Національного банку України
94. [http // www. i. com. ua](http://www.i.com.ua). — Офіційний вісник України
95. <http://www.ufs.com.ua>. — український фінансовий сервер.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Тематичний план дисципліни “Валютне регулювання”.....	5
Зміст дисципліни “Валютне регулювання”	5
Питання для самоконтролю.....	14
Список літератури.....	18

Відповідальний за випуск *А. Д. Везеренко*
Редактор *В. Д. Бондар*
Комп’ютерне верстання *О. А. Варваріна, К. І. Мельник*

Зам. № ВКЦ-4643

Формат 60 84/16. Папір офсетний.
Друк ротативний трафаретний.

Ум. друк. арк. 1,63. Обл.-вид. арк. 1,09. Наклад 50 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»
03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. XX

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб’єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008*

Надруковано в друкарні ДП «Видавничий дім «Персонал»